

Gemeente
Amsterdam

Cruquiusgebied:

*het speelveld, de regels, het spel
en de stand*

Hester Ombre

0613301424 / h.ombre@amsterdam.nl

11 juli 2019

Het speelveld

Het speelveld

Woningbouw in gebiedstransformatie

Hoe hou je de regie? (of heb je die eigenlijk wel?)

- Woningbouw opgave in de stad – beperkte 'vrije locaties'
- Vaker -> transformatie van **bestaande** stad

En dus:

- Bestaande eigenaren
- Bestaande gebruikers / bedrijven
- Bestaande waarden

Onderdeel van de stad

Aanleiding

- Structuurvisie Amsterdam
- Werk/ woongebied
- Bedrijvigheid verandert
- Risico op leegstand en veroudering
- Veel interesse private partijen/ investeerders
- Crisis – risico's mijden

- Bijna geen gemeentelijk eigendom
- Percelen in erfpacht of voleigendom bij bedrijven

Andere rol

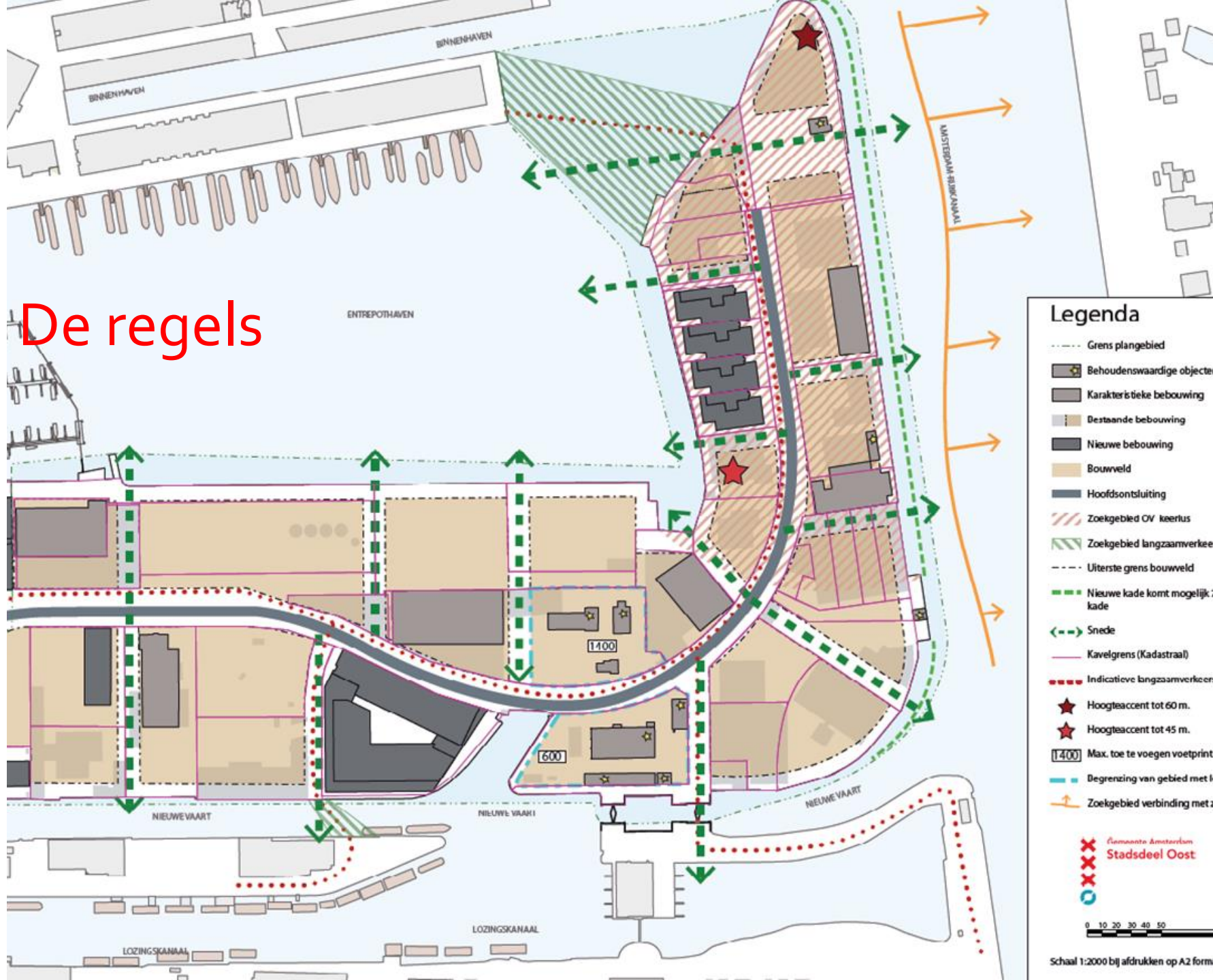
- Faciliterende overheid
- Initiatief bij de markt
- Weinig sturing (?)

Ander instrument

- Spelregels en spelregelkaarten
- Daarbij: **conserverend bestemmingsplan**

De regels

Legenda

- Grens plangebied
- Behoudenswaardige objecten
- Karakteristieke bebouwing
- Bestaande bebouwing
- Nieuwe bebouwing
- Bouwveld
- Hoofdsontsluiting
- Zoekgebied OV keertus
- Zoekgebied langzaamverkeer
- Uiterste grens bouwveld
- Nieuwe kade komt mogelijk
- kade
- Sneede
- Kavelgrens (Kadastraal)
- Indicatieve langzaamverkeer
- ★ Hoogteaccent tot 60 m.
- ★ Hoogteaccent tot 45 m.
- 1400 Max. toe te voegen voetprint
- Degrenzing van gebied met k
- Zoekgebied verbinding met

Amstelveen
Stadsdeel Oost

0 10 20 30 40 50

Schaal 1:2000 bij afdrukken op A2 formaat

Is Cruquiusweg e.o. 19-01-2012

in onder voorbehoud van toekomstig stedelijk kader met betrekking tot programmering en locatieontwikkeling.

Legenda	Spelregel	Motivatie/Uitleg
		
	<ul style="list-style-type: none"> - Maximaal te bebouwen oppervlak. - De FSI is voor elk kavels gelijk, behalve bij de kavels met hoogtaccenten. - Er dient minimaal om de 60 meter ruimtelijk een parcellering en of een opening in de bebouwing of het gewest gemaakt te worden ten behoeve van licht, lucht en (door)zicht. Deze dient zowel ruimtelijk als esthetisch aanwezig te zijn (architectuur en materiaalgebruik). 	<ul style="list-style-type: none"> - Verdichting van het gebied is wenselijk: De schaarse ruimte moet optimaal benut worden. - FSI = Floor Space Index dit is het aantal lagen wat je mag bouwen uitgaande van 100% bebouwing van het bouwveld. - Om monotone en te massale bebouwing te voorkomen moet minimaal om de 60 meter de bebouwing variëren. Hierdoor ontstaat een stedenbouwkundige korrel die past bij het gebied. - In totaal kan ca. 200.000 m² BVO toegevoegd worden in het gebied. Dit getal is gerelateerd aan de verkeerscapaciteit van de Th. K. van Lohuisenlaan en gaat nog nader onderzocht worden. De FSI zal zich ongeveer tussen de 2 en 3 bevinden. - Publiekelijk toegankelijke kades zijn (op termijn) wenselijk.
	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt geen verplicht programma voorgeschreven. - Het aantal m² programma kan onderling tussen bouwvelden geruild worden. - Het programma voor de begane grond, waarbij een verdeling van 50% wonen en 50% werken wenselijk is kan uitgeruild worden tussen bouwvelden. - Het aantal m² bedrijfsruimte mag voor het gehele gebied niet verminderd worden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dit om flexibele ontwikkelingen te stimuleren. - Diversiteit verhoogt de kwaliteit van het woon- werkmilieu. - Het stadsdeel houdt het overzicht bij uitrust van BVO's m² of programma voor de begane grond tussen bouwvelden.
	<ul style="list-style-type: none"> - De hoofdontsluiting wordt gevormd door de Cruquiusweg. Deze vormt de backbone van het gebied en heeft een profiel van minimaal 21 m breed. - Het profiel van de weg wordt ten minste opgebouwd uit een rijbaan van circa 7 m, een vrijliggend fietspad, een dubbele bomenrij en langsparkeren. - Nieuw te ontwikkelen gebouwen worden niet direct vanaf de Cruquiusweg ontsloten voor auto's. 	<ul style="list-style-type: none"> - De weg heeft een ruim profiel dat afgestemd is op de hoogte van de omliggende bebouwing en bevat een vrijliggend fietspad. - Om de hiërarchie en karakteristieke kromming van de weg te versterken wordt het profiel begeleid door bomen aan weenszijden. - Door het aantal inritten vanaf de weg te beperken kan er een veilige fietsverbinding gemaakt worden.
	<ul style="list-style-type: none"> - Het gaat hier om een op termijn gewenste langzaamverkeersroute van Borneo/Sporenburg via het Cruquiuswerkgebied over de sluis naar het Flevopark. 	<ul style="list-style-type: none"> - Een langzaamverkeersroute (voetgangers en fietsers) verbetert de toegankelijkheid en bekendheid van het gebied.
	<ul style="list-style-type: none"> - Het gaat hier om een op termijn gewenste langzaam verkeersverbinding over het water. Deze verbinding bevindt zich binnen het zoekgebied. 	<ul style="list-style-type: none"> - Deze verbinding mag de doorvaart van het water niet beperken.
	<ul style="list-style-type: none"> - De snedes staan haaks op de Cruquiusweg. - De snedes zijn minimaal 16 m breed en zijn vrij van bebouwing. - Voor de situering van de snede kan een marge aangehouden worden van 10 m naar links of rechts - De snedes zijn toegankelijk voor alle soorten verkeer. 	<ul style="list-style-type: none"> - De snedes zorgen voor een zicht op het water waarbij een groene invulling wenselijk is. - Vanuit de omgeving zorgen de snedes voor een ruimtelijke opdeling en doorzichten. - De marges zijn ten behoeve van de flexibiliteit, de snede mag over een bouwveld geschoven worden. De breedte van de snede ligt vast.
	<ul style="list-style-type: none"> - Zijstraten parallel aan de Cruquiusweg kunnen gerealiseerd worden en moeten aansluiten op de snedes. - Bomen zijn in de eventuele zijstraten niet verplicht. 	<ul style="list-style-type: none"> - De zijstraten zorgen voor de fijnmazige ontsluiting. - Zijstraten zijn niet verplicht.
	<ul style="list-style-type: none"> - De parkeerbehoefte voor het toekomstige programma dient gerealiseerd te worden op eigen terrein. - Parkeerplaatsen mogen niet zichtbaar zijn vanuit de openbare ruimte. - Voorzieningen ten behoeve van parkeren mogen niet in de openbare ruimte geplaatst worden. - Parkeerbehoefte kan onderling uitgeruild worden tussen de bouwvelden zodat grotere parkeergarages kunnen ontstaan binnen een straal van maximaal 250 m vanaf het bouwveld. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bezoekersparkeren ten behoeve van bedrijven dient op eigen terrein gerealiseerd te worden. - Bezoekersparkeren ten behoeve van wonen mag in openbare ruimte gerealiseerd worden. - Een parkeergarage met een blinde gevel is in verband met sociale veiligheid en uitstraling niet toegestaan. - Dubbelgebruik van parkeerplaatsen is wenselijk. - De straal van 250m is de norm voor de uiterste loopafstand naar een parkeergarage.
	<ul style="list-style-type: none"> - In dit gebied dient een reservering voor een keerlus voor het openbaarvervoer te worden opgenomen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Een OV-verbinding zorgt voor een goed ontsloten en dus leefbare wijk.
	<ul style="list-style-type: none"> - De maximale bouwhoogte wordt berekend vanaf het aansluitende maaiveld. - De maximale bouwhoogte is 21 m. - Bij hoge uitzondering kan er gemotiveerd worden afgeweken van de maximale bouwhoogte. Daarvoor moeten dan zwaarwegende stedenbouwkundige, architectonische, milieutechnische of programmatische argumenten aangevoerd worden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Deze maximale hoogte garandeert stedenbouwkundige samenhang. Dit blijkt uit onderzoek naar de optimale verdichting waarbij rekening gehouden is met de bezonning en uitzicht.
	<ul style="list-style-type: none"> - Hier is hogere bebouwing toegestaan dan de maximale bouwhoogte. - De minimale bouwhoogte is 30 m. - De hoogtaccenten dienen slank vormgegeven te zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dit zijn bijzondere plekken binnen het Oostelijk Havengebied die vanuit stedenbouwkundig oogpunt om hogere bebouwing vragen.
	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is het maximaal toe te voegen footprint van een gebouw (of gebouwen) op dit bouwveld. - De toegevoegde bebouwing mag het zicht op de karakteristieke en te behouden bebouwing niet al teveel ontnemen. 	<ul style="list-style-type: none"> - De footprint is het oppervlak van een gebouw op de begane grond. - Rond het centrum van het gebied ter hoogte van de voormalige Sigmafabriek dient een losse setting van bebouwing te komen. Hierdoor ontstaat een cultureel industrieel parklandschap met een recreatieve waarde voor het hele gebied. - Nieuwe bebouwing mag het zicht op de behoudenswaardige bebouwing niet geheel ontnemen.
	<ul style="list-style-type: none"> - Deze gebouwen dienen behouden te blijven. Indien bouwkundig aangetoond kan worden dat deze gebouwen bouwtechnisch of anderszins niet meer te behouden zijn kan daarvan afgeweken worden. - Bij sloop van het behoudenswaardige gebouw wordt het programma dat gerealiseerd mag worden op het bouwveld niet groter. 	<ul style="list-style-type: none"> - Deze gebouwen of objecten vormen de identiteitdragers van het gebied. Ze zijn van architectonische en cultuur-historische waarde. - Als deze objecten een wenselijke ontwikkeling in de weg staan mogen ze beperkt verplaatst worden binnen het bouwveld. De havenkraan mag binnen het gehele Cruquiusgebied herplaatst worden.
	<ul style="list-style-type: none"> - Deze gebouwen zijn karakteristiek en het is wenselijk dat deze behouden blijven. Mochten deze toch gesloopt worden dan wordt het programma dat gerealiseerd mag worden op het bouwveld niet groter. 	<ul style="list-style-type: none"> - Deze gebouwen zijn karakteristiek voor het gebied maar zijn van mindere architectonische waarde dan de te behouden bebouwing. Een zeer gewenste (nieuwbouw)ontwikkeling zouden ze niet in de weg moeten staan. - Als deze objecten een wenselijke ontwikkeling in de weg staan mogen ze verplaatst worden.

regeleert hebben geen betrekking op de woonboten/woonarken. De positie hiervan op de spelregelkaart is indicatief en kan daarmee verschillen met de werkelijkheid ter plekke. aanleiding van de inspraakreacties zijn in rood weergegeven.

Spelregels

- Programma is vrij, op bedrijven na
- Stedenbouwkundige hoofdlijnen
  - Bouwhoogte
  - Intensiteit per kavel

Initiatief

Vaak niet passend binnen
bestemmingsplan =
sturingsmogelijkheid

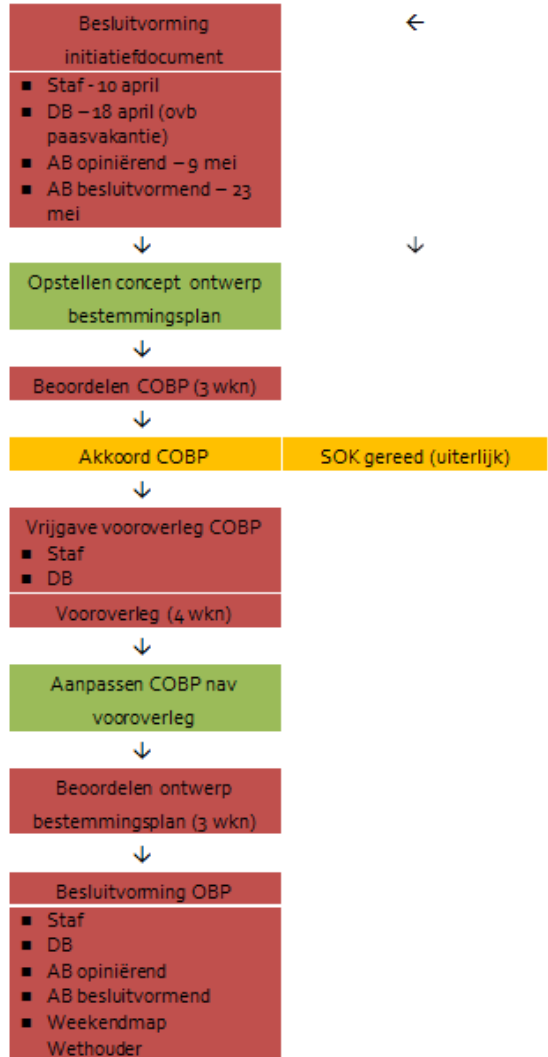
- Duurzaamheid
- Betaalbaarheid

Erfpachtstelsel

Kostenverhaal

Het spel

Wie heeft in het spel welke rol?

Gemeente Amsterdam

- Stelt de kaders waarbinnen getransformeerd kan worden.
Spelregels en spelregelkaart, welstandsvrij, programma vrij
- Gemeente stuurt door mee te werken aan bestemmingsplan en erfpachtconversie op basis overeenstemming over planinhoud.
Principe besluit als startpunt voor het opstellen van een nieuw BP, afspraken vastgelegd in SOK
- Kaders afstemmen op de dynamiek in het gebied en de wensen van de tijd.
Spelregels = crisis, dus zeer weinig regels

Wie heeft in het spel welke rol?

Eigenaren/initiatiefnemers

- Ontwikkelen plannen

Initiatiefdocument, bestemmingsplan

- Gedeelde verantwoordelijkheid voor gezamenlijke ambitie

Openbare ruimte, natuur inclusief bouwen, kunst

- Ook verantwoordelijk voor maatschappelijke voorzieningen ?

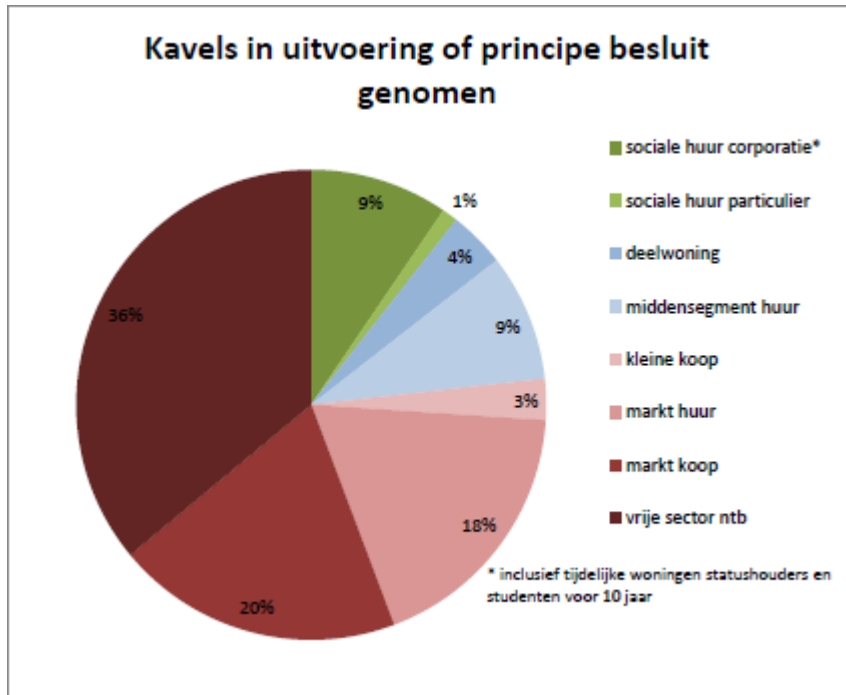
School, buurtkamer

Kosten

- Langzame start, stijgende markt gaf ruimte
- Kostenverhaal van de gemeente grotendeels via erfpachtstelsel
- Percelen eigengrond dragen via anterieure overeenkomst bij op basis van oppervlakte.
- Ontwikkelaars: verwerving, sloop/bouwrijpmaken, bestemmingsplan, aanleg openbare ruimte

Regels vs wensen

- Geen differentiatie in woningbouwprogramma voorgeschreven.
- Verzoek: kijk naar differentiatie (redelijke) programmamix in woningbouw categorieën.
- **Veelal:** onderhandelingstransformatie.
- Meer wensen? Meer risicos

HBB - hotel

statushouders

Amvest

Amvest

Amvest

Amvest

Amvest

Amvest

Amvest

VORM

school

Amvest

Amvest

AM

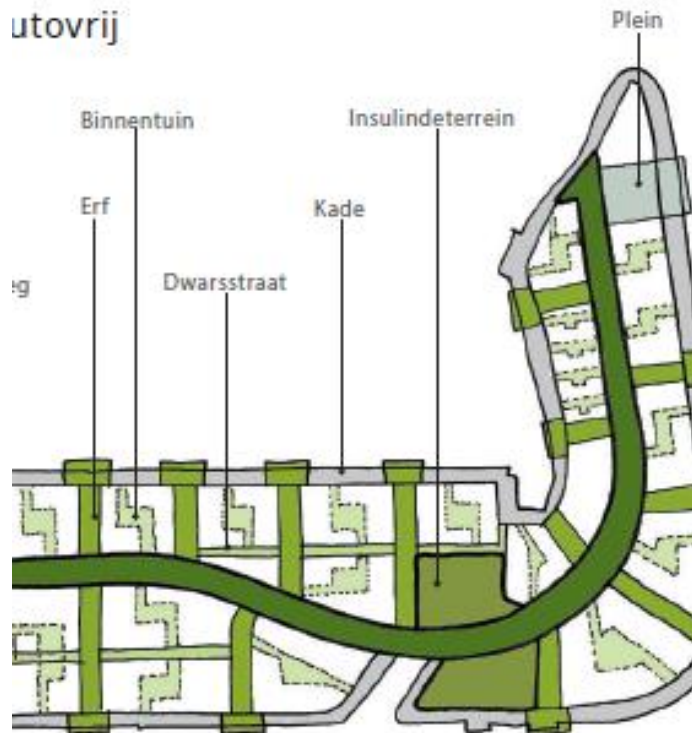

De tussenstand

- Verbeterde marktcondities
- Beperkt aantal bedrijven nog aanwezig
- Bijna gehele eiland in ontwikkeling
- Redelijk gedifferentieerd woningbouwprogramma
- Ambities mbt natuur inclusief bouwen
- Gezamenlijk raamwerk voor de openbare ruimte
- Toch: overkoepelende onderzoeken uitgevoerd door gemeente
- Betrekken van de buurt werkt – bestemmingsplannen vooralsnog 1 zienswijze

illende openbare ruimtes

Lessen van het spel:

1. Leg prioriteit (en hou regie?) bij je primaire taak als overheid
2. Maak hard wat hard is en werk dat uit.
3. Geef ruimte waar het kan en anticipeer op legitieme wensen in de toekomst.
4. Maak ook procesregels om tussentijds bij te kunnen sturen.
5. Denk vooraf na over het stimuleren van samenwerking tussen partijen op thema's
6. Maak een financieel kader met ruimte voor onzekerheden.